

ELŐSZÓ

A nyelvtanulók szótárai

A nyelvtanuló egy új nyelv elsajátítása kezdetén a kétnyelvű szótárakkal találkozik. Ezekben meg tudja nézni, hogy anyanyelvének egy szava miként van a tanult nyelvben, illetve ki tudja keresni, hogy a tanult nyelv számára eddig ismeretlen szava mit jelent anyanyelvéen. A kétnyelvű szótárak hagyományosan a legklasszikusabb szótártípusokhoz tartoznak, változatos nagyságban kaphatók több évszázada. Vannak kétnyelvű szótárak, amelyek néhány ezer szópárt tartalmaznak, és vannak olyanok is melyek akár százezernél több címszó másik nyelvi megfelelőjét, ekvivalensét közlik.

A kétnyelvű szótárak mellett van a szótáraknak egy másik jelentős fajtája is, az egynyelvű értelmező szótárak. Ezek egy adott nyelv szavait ugyanazon a nyelven értelmezik, magyarázzák, gyakran példamondatokkal világítják meg egy szó használatát. Az egynyelvű szótárak funkciója kettős, egyrészt az anyanyelvi beszélőt tájékoztatják, igazítják el egy ritkább, számára a nyelvben ismeretlen szó jelentéséről. Másrészt az adott nyelvet tanulók is haszonnal forgathatják az egynyelvű értelmező szótárakat; azonban az idegen nyelv elsajátításának csak egy bizonyos szintje után használhatók az egynyelvű értelmező szótárak, mert a címszavak magyarázatához használt szavakat ismernie kell a szótár forgatójának.

Az utóbbi évtizedben az angol nyelv egyedüli világnyelvvé válása arra ösztönözte a szótárkiadókat, hogy kifejlessék és sorra jelentessék meg az angolt tanulók számára az egynyelvű, ún. tanulói értelmező szótárakat. Az ilyen típusú szótárak megjelenítésében élen járnak a Cambridge, Chambers, Longman, McMillan és Oxford kiadók.

Az egynyelvű értelmező szótárak mellett igen népszerűek a rokon értelmű szavakat felsorakoztató szinonimaszótárak is. Ezek elsősorban az anyanyelvi szótárhasználót segítik a szóismétlések elkerülésében, szókincsének bővítésében, beszédének, írásának változatossá, színessé tételében. Igen magas szinten kell egy idegen nyelvet ismerni, hogy egy egynyelvű idegen nyelvi szinonimaszótárt haszonnal és eredményesen használjon bárki.

A szinonimaszótárak népszerűségét bizonyítja, hogy 1998-as megjelenése óta a TINTA Könyvkiadó *Magyar szókinccsár – Rokon értelmű szavak, szó-lások és ellentétek szótára* című könyve folyamatosan a piacon van, és töretlenül iránta a vásárlók érdeklődése.

A rokon értelmű szavak szótárai nemritkán a címszavak ellentéteit (angolul antonyms v. opposites) is tartalmazzák. Ezt gyakran szótár címében is jelzik: *Dictionary of Synonyms and Antonyms*. A magyar szótárpiacon egyedülálló a TINTA Könyvkiadó által megjelentetett *Magyar ellentétszótár – Ellentétes jelentésű szavak szótára*, amely 2018-ban látott napvilágot Temesi Viola szerkesztésében.

A kétnyelvű *Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár*nak a nemzetközi szótárkiadásban is kevés előzménye van, a szótár újdonság a magyar szótárkínálatban.

A szótárt ajánljuk mindazoknak, akik az angolt, korunk első számú világnyelvét magas szinten kívánják elsajátítani. Azok is eredményesen használhatják, akik még csak az angol nyelv elsajátításának kezdetén állnak. A szótár kínálati szótár, ezért használatához bizonyos nyelvi leleményességre is szükség van. Az *Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár* hatékonyan segíti az angol nyelvű pontos, változatos fogalmazást, igen eredményesen használható a sokrétű és gazdag angol szókincs elemeinek megtanulásához.

Az Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár szerkezete

A szótár 4350 szócikket tartalmaz. A szócikk élén teli rombuszjel (◆) után az angol címszó áll félkövén. Ezt követi a szófajjelölés és a magyar ekvivalens, illetőleg szinonimák sora. Amennyiben a címszónak több jelentése is van, azokat felső indexszámmal, külön szócikként különböztetjük meg. Pl.:

◆ **silent¹ mn** – csendes, hangtalan

◇ **noisy** – lármás, zajos

◆ **silent² mn** – hallgatag, nem beszédes

◇ **talkative** – beszédes, bőbeszédű

Szótárunkban az alábbi szófajjelöléseket alkalmazzuk (a listában feltüntetjük, hogy az egyes szófajból hány címszó található a szótárban):

det (determináns): 2

előlj (előljárószó): 10

fn (főnév): 875

hsz (határozószó): 125

ige: 808

mn (melléknév): 2517

nm (névmás): 6

nu (névutó): 8

Szótárunkba 16 kifejezést is felvettünk, ezeket „kif” rövidítés jelöli.

A szófajmegjelölést kettősponttal elválasztva követi az egy vagy több magyar ekvivalens. Pl.:

- ◆ **emerge** *ige* – felbukkan, előlép [*ismeretlenségből*]
- ◇ **recede** – visszavonul, visszahúzódik, eltűnik
- ◆ **identified** *mn* – azonosított
- ◇ **unidentified** – azonosítatlan, ismeretlen
- ◆ **remembrance** *fn* – emlékezés
- ◇ **forgetfulness** – feledékenység

Az üres rombuszjel után (◇) következik az ellentétsor (angolul antonyms v. opposites), majd gondolatjel után az ellentétes angol szavak magyar megfelelői következnek. Pl.:

- ◆ **cleanse** *ige* – megtisztít, tisztít, kitisztít, kipucol
- ◇ **defile** – bemocskol, bepiszkít, beszennyez
- ◆ **heavy** *mn* – nehéz, súlyos
- ◇ **light** – könnyű
- ◆ **profit** *fn* – nyereség, profit, haszon
- ◇ **loss** – veszteség

A szótár mind az angol, mind a magyar igéknél feltünteti a legjellemzőbb vonzatokat. Pl.:

- ◆ **cleave**² **<to sy>** *ige* – ragaszkodik v. hű marad <vkihez>
- ◇ **part, separate** – különválnak, elválnak, elbúcsúznak <vkitől>
- ◆ **overpower** *ige* – legyőz <vkit/vmit>, lebír <vkit/vmit>, leküzd <vkit/vmit>
- ◇ **surrender** – megadja magát, felad <vmit>
- ◆ **prevail on** *ige* – rábeszél v. rávesz <vkit vmire>, kicsal <vmit vkitől>, hízleleg <vkinek>, hízlegéssel rábír <vmire>
- ◇ **compel** – kényszerít <vmire>

Bizonyos ellentéteket és magyar ekvivalenseit stílusra vagy a használati területre utaló rövidítéssel láttunk el. Ezek jegyzéke:

átv	átvitt értelemben	biol	biológia
biz	bizalmas	csill	csillagászat
elít	elítélő	fényk	fényképészet
irod	irodalmias	fiz	fizika
pej	pejoratív	gazd	gazdaság
sértő	sértő	GB	brit szóhasználat
szleng	szleng	infor	informatika

jog	jog	pol	politika
kat	katonai	pszich	pszichológia
kém	kémia	rep	repülés
közl	közlekedés	sp	sport
mat	matematika	szính	színház
műsz	műszaki	tud	tudományos
nyelvt	nyelvtan	US	amerikai szóhasználat
orv	orvostudomány	vall	vallás
péznz	pénzügy	vill	villamosság
pl	többes szám	zene	zene

Az Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár célközönsége

A szótárt az angol nyelvet tanulók és az angol nyelvet használók széles köre eredményesen használhatja. A kezdő nyelvtanulóknak segítséget nyújt szókincsük bővítéséhez, hogy kiléphessenek az angol nyelvet csupán néhány száz, esetleg csak ezer szóval használók népes táborából. Ugyanakkor szótárunk az angol nyelvet már közép- vagy magasabb szinten ismerőknek is igen hasznos, mert beszédüket, írásukat, mondanivalójukat az adott témakörön, beszéd témán belül a legmegfelelőbb szóval közölhetik partnerükkel, így közlésük célja pontos és félreérthetetlen lesz.

Felhasznált szótárak

A szerző saját gyűjtésén kívül az alábbi szótárakat használta fel:

A Basic Dictionary of Synonyms and Antonyms, ed. by Laurence Urdang. First Indian Edition, Vision Books Private Ltd. 1983

Angol–magyar szótár, szerk. MAGAY TAMÁS, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2021

Dictionary of English Antonyms, ed. by MANIK JOSHI. English Word Power Series, 2014, U.S.A.

Magyar ellentétszótár. Ellentétes jelentésű szavak szótára, szerk. TEMESI VIOLA, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2018

Magyar szókincstár. Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára, szerk. KISS GÁBOR, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 1998

Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, by A. S. HORNBY, Oxford University Press, Oxford, 9th edition, ed. Margaret Deuter et al. 2015

Webster's Dictionary of Synonyms. A Dictionary of Discriminated Synonyms with Antonyms etc. G. & C. Merriam CO. Publishers, Springfield, Mass., U.S.A. 1951